

Науковий реферат статті Бобух І. М.

"Продуктивність ресурсів – складових національного багатства – як базова детермінанта сталого розвитку"

Глобальний характер і зростаюча актуальність питань сталого розвитку вимагають широкого спектру аналітичних досліджень і висновків, а особливого значення в даному контексті набуває продуктивність використання ресурсів у широкому сенсі як капіталу – частини національного багатства (НБ), що задіяна в економічній діяльності. Метою даного дослідження є обґрунтування засад визначення продуктивності використання ресурсів як складових національного багатства для підвищення дієвості процесів формування і реалізації стратегії сталого розвитку та виявлення напрямів підвищення ресурсної ефективності.

Проведені автором розрахунки ресурсної продуктивності як співвідношення валового внутрішнього продукту (ВВП) та загального обсягу ресурсів – складових національного багатства – дозволили виявити, що найбільшим серед країн, які досліджуються, у 2005 р. це співвідношення було в Китаї – 8,99 %, Норвегії – 7,63 %, Росії – 7,30 % та Індії – 7,23 %, а найменшим – у Греції – 5,50 %. Примітним є той факт, що значення цього показника в Україні в 2005 р. (6,24 %) майже співпадає з відповідними значеннями в середньому в країнах ОЕСР з високим рівнем доходів (6,30 %) та в групі країн з низькими й середніми доходами (6,43 %). Невисокий рівень відмінностей у продуктивності національного багатства країн світу пов'язаний з тим, що обсяг національного багатства розраховувався фахівцями Світового банку як теперішня вартість сталого споживання, а більші обсяги ВВП забезпечують вищий рівень споживання на одну особу. Важливою є також продуктивність окремих складових національного багатства. Розрахунки, проведені згідно з аналогічним підходом, тобто шляхом визначення відсоткового співвідношення ВВП та відповідного елемента, дозволили виявити, що майже в усіх досліджуваних країнах, окрім Бразилії, Росії та Індії, найбільшою серед компонентів НБ у 2005 р. була продуктивність природного капіталу. Найбільше ВВП відносно наявного природного капіталу у 2005 р. було вироблено у Великій Британії, де відповідне співвідношення дорівнювало 615,4 % та Німеччині (586,8 %), а найменше – у Росії (17,0 %) та Україні (26,5 %). Загалом можна сказати, що у більш розвинених країнах продуктивність природного капіталу є більшою, а продуктивність нема-

теріального капіталу – меншою. Однак щодо окремих країн, як більш, так і менш розвинені, в аспекті компонентів НБ продуктивність нематеріального капіталу є найменшою, у тому числі і в Україні, де вона дорівнювала 11,8 % у 2005 р. Винятком є лише Росія, де найменш продуктивним у 2005 р. був природний капітал – 17 %, а найпродуктивнішим – вироблений капітал та міські землі – 30,1 %. Продуктивність водних та енергетичних ресурсів в Україні є дуже низькою порівняно з іншими державами. У розрахунках ресурсної рентабельності як додаткового важливого індикатора ефективності їх використання на макрорівні у якості прибутку доцільно використовувати обсяги ренти, а у якості витрат – вартісні обсяги витрачених протягом року відповідних видів ресурсів (вартісні обсяги їх виснаження протягом року). Набагато більш однорідною були динаміка та співвідношення рентабельності енергетичних ресурсів (вугілля, сирої нафти та природного газу) в Україні та інших державах, розраховані за ідентичним алгоритмом як співвідношення вартісних обсягів енергетичної ренти та ресурсного виснаження. У більшості країн, які досліджуються, зокрема, в Україні, Польщі, Росії, Індії, ПАР, Греції, Китаї та США, величина енергетичної рентабельності в 2011 р. знаходилася в діапазоні 140 – 160,5 %.

Проблема підвищення продуктивності використання ресурсів повинна вирішуватися як у світі, так, зокрема, і в Україні, комплексно за всіма видами ресурсів, що входять до складу національного багатства, серед яких людський і природно-ресурсний потенціал, основний капітал, елементи фінансового капіталу, що впливають на обсяг національного багатства, соціальний потенціал та екологічний капітал, з урахуванням розподілу НБ на капітал та незадіяний потенціал. А в перспективі необхідно вдосконалити механізм вимірювання продуктивності, виходячи з даних про внесок кожного ресурсного фактора в продукування ВВП, розміру використання ресурсного потенціалу та приросту обсягу всіх видів капіталу. Системний підхід у вирішенні проблем підвищення рівня збалансованості формування та продуктивності використання ресурсів – складових національного багатства – сприятиме забезпеченню надійного підґрунтя для сталого розвитку і створення нової якості економічного зростання.

[Electronic resource] / United Nations. – 2012. – Access mode : <<http://www.uncsd2012.org/>>. 3. Report of the United Nations Conference on Sustainable Development (Rio de Janeiro, Brazil 20–22 June 2012) [Electronic resource] / United Nations. – 2012. – Access mode : <<http://www.uncsd2012.org/content/documents/814UNCSD%20REPORT%20final%20revs.pdf>>. 4. Environment [Electronic resource] / The World Bank. – 2014. – Access mode : <<http://data.worldbank.org/>>. 5. Economy & Growth [Electronic resource] / The World Bank. – 2014. – Access mode : <<http://data.worldbank.org/>>. 6. The Changing Wealth of Nations: Measuring Sustainable Development in the New Millennium. – Washington, D.C. : The World Bank, 2011. – xvi, 221 p. 7. Where is the Wealth of Nations? [Electronic resource] / World Bank. – Washington, D.C. : The World Bank, 2006. – P. 4. – Access mode : <http://siteresources.worldbank.org/INTEEI/214578-11108_86258964/20748034/All.pdf>. 8. Bobukh I. M. Intellectual Property Products as Intangible Components of the National Wealth of Ukraine // Економічний часопис-XXI. – 2013. – № 11–12 (1). – P. 19–22. 9. Chukhrai N. I. Forming an Ecosystem of Innovation / N. I. Chukhrai // Економіка розвитку. – 2012. – № 1 (61). – P. 12–18.

Інформація про автора

Бобух Ірина Миколаївна – докт. екон. наук, старший науковий співробітник відділу економічного зростання та структурних змін в економіці Державної установи "Інститут економіки та прогнозування Національної академії наук України" (01011, Україна, м. Київ, вул. Панаса Мирного, 26, e-mail: irinrb@ukr.net).